Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0523U100139

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-09-2023

Статус: Підтверджена МОН

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ МОН №1543 від 20.12.2023

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Андрющенко Юрій Олексійович
2. Yurii Andriushchenko

Кваліфікація: к. б. н., доц., 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 03.00.08

Назва наукової спеціальності: Зоологія

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 10-10-2023

Спеціальність за освітою: Географія і біологія

Місце роботи здобувача: Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416975

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 15, Київ, 01054, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.153.01

Повне найменування юридичної особи: Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416975

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 15, Київ, 01054, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416975

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 15, Київ, 01054, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 23.04.05, 34.33.27

Тема дисертації:

1. Населення птахів азово-чорноморського анклаву сухостепової зони: територіальна, сезонна та ландшафтна неоднорідність

2. The bird community in the azov-black sea enclave of the dry-steppe zone: territorial, seasonal and landscape heterogeneity

Реферат/анотація:

1. Дисертаційна робота присвячена вивченню орнітофауни та структури населення птахів азово-чорноморського сухостепового анклаву Європи в контексті бачення охорони автохтонних видів і орнітофауністичних комплексів регіону. Виокремлено основні природно-антропогенні особливості досліджуваного регіону, що визначають видове та екологічне різноманіття птахів. З'ясовано, що сучасна авіфауна регіону складається з 335 видів. Визначено, що сухостеповими автохтонами досліджуваного регіону є 32 види. Структура автохтонного населення птахів у весняно-літній період залежить переважно від характеру домінуючих ландшафтів, а в зимовий – від погодних умов сезону певного року. У субрегіонах з найбільшими площами нерозораних степів весною домінує і співдомінує лише по одному виду, видовий

склад автохтонів найменш вирівняний, а чисельність домінуючого Melanocorypha calandra є найвищою. Тоді як у максимально розораних і меліорованих субрегіонах по 4–5 домінанти–співдомінанти, а їх сукупна чисельність є значно нижчою. Істотні коливання чисельності та територіального розподілу птахів на зимівлях зумовлені переважно динамікою площі снігового та / або льодового покривів, які лімітують доступність кормів, а не температурами атмосферного повітря. За ландшафтно-зональною детермінованістю видового складу, чисельності та територіального розподілу птахів досліджуваний регіон поділений на 5 орніторайонів: плакорно-степовий, камя'нисто-степовий, піщано-степовий, заплавно-річковий і лиманно-морський. Доведено, що збереженість автохтонного населення птахів азово-чорноморського сухостепового анклаву в сучасних ландшафтних і кліматичних умовах визначають здебільшого, не території об'єктів ПЗФ, а наявність та стан необхідних оселищ переважно поза ними.

2. The dissertation is devoted to the study of the avifauna and bird community structure of the azov-black sea dry steppe enclave of Europe in relation to the vision of the protection of autochthonous species and avifaunal complexes of the region. The main natural and anthropogenic features of the studied region, which determine the species and ecological diversity of birds. It was found out that the modern avifauna of the region consists of 335 species. It was determined that the dry-steppe autochthons of the studied region are 32 species. The structure of the autochthonous bird community in spring and summer depends mainly on the nature of the dominant landscapes, and in winter - on the weather conditions of the season of a particular year. In the subregions with the largest areas of uncultivated steppes, only one species dominates and co-dominates in spring, the species composition of autochthonous species is the least equalized, and the abundance of the dominant Melanocorypha calandra is the highest. In the most plowed and reclaimed sub-regions, there are 4-5 co-dominants each, and their total number is much lower. Significant fluctuations in the number and territorial distribution of birds on wintering grounds are mainly due to the dynamics of snow and/or ice cover, which limit the availability of food, rather than to atmospheric temperatures. According to the landscape-zonal dependence of species composition, number and territorial distribution of birds, the studied region is divided into 5 ornithological areas: plakor-steppe, rocky-steppe, sandy-steppe, floodplain-riverine and liman-sea. It is proved that the preservation of the autochthonous bird community of the azov-black sea dry-steppe enclave, especially rare campophiles in modern landscape and climatic conditions is determined mainly not the territories of the protected areas, but the presence and condition of the necessary habitats mainly outside them, mainly stony and saline pastures in combination with shallow water bodies.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Andryushchenko Yu. O., Gavrilenko V. S., Kostiushyn V. A., Kucherenko V. N., Mezinov A. S., Petrovich Z. O., Redinov K. A., Rusev I. T., Yakovlev M. V. 2019. Current status of Anserinae wintering in Azov-Black Sea region of Ukraine. Vestnik Zoologii, 53 (4): 287–312.
- 2. Andryushchenko Yu. O. 2021. Taxonomic and ecological composition of native groups birds of the dry steppe zone of Ukraine. Biosystems Diversity, 29 (3): 225–234.
- 3. Andryushchenko Yu. O. 2022. Spatial Heterogeneity of Steppe Bird Community in the Azov-Black Sea Enclave of the European Dry-Steppe Zone (Southern Ukraine). Zoodiversity, 56 (3): 257–264.
- 4. Andryushchenko Yu., Vorovka V. 2022. Ornithological zoning of the Azov-Black Sea dry steppe enclave of Europe. Ekológia (Bratislava), 41 (1): 78–89.

- 5. Silva J. P., Marques A. T., Bernardino J., Allinson T., Andryushchenko Yu. O., Dutta S., Kessler M., Martins R. C., Moreira F., Pallett J., Pretorius M. D., Scott H. A., Shaw J. M., Collar N. J. 2022. The effects of powerlines on bustards: how best to mitigate, how best to monitor? Bird Conservation International, 32 (3): 1–14.
- 6. Андрющенко Ю. А., Дядичева Е. А., Черничко Р. Н. 1998. Видовое разнообразие птиц побережья Сиваша в гнездовый период. Бранта: 1: 7–18.
- 7. Андрющенко Ю. А., Стадниченко И. С. 1999. Современное состояние и особенности местообитаний дрофы, стрепета и авдотки на юге Левобережной Украины. Бранта, 2: 135–151.
- 8. Андрющенко Ю. А. 2006. Значение сельскохозяйственных земель для сохранения редких видов птиц на юге Украины. Науковий вісник Національного аграрного університету. Київ, 93: 264–273.
- 9. Андрющенко Ю.А., Черничко И. И., Кинда В. В., Попенко В. М., Арсиевич М. Г., Вацке Х., Гавриленко В. С., Горлов П. И., Гринченко А. Б., Думенко В. П., Кириченко В. Е., Кошелев А. И., Кошелев В. А., Лопушанский Е. А., Олейник Д. С., Подпрядов А. А., Прокопенко С. П., Стадниченко И. С., Сиренко В. А., Товпинец Н. Н., Фишер Т., Черничко Р. М. 2006. Результаты первого большого учета зимующих птиц в зональных ландшафтах юга Украины. Бранта, 9: 123–149.
- 10. Андрющенко Ю. А., Бескаравайный М. М., Костин С. Ю., Попенко В. М., Прокопенко С. П. 2012. О зимовке птиц на юге Крыма в экстремальных условиях зимы 2011/2012 гг. Бранта, 15: 140–147.
- 11. Андрющенко Ю. О., Попенко В. М. 2017. Чорний лелека на півдні Лівобережної України. Наукові записки Державного природознавчого музею НАН України, 33: 11–22.
- 12. Андрющенко Ю. О., Кошелєв О. І., Дядічева О. А, Кошелєв В. О., Попенко В. М., Черничко Р. М. 2020. Експертна оцінка сучасного стану орнітофауни та загроз для птахів вздовж проектованої лінії електропередачі «Якимівка-Молочанськ» у Запорізькій області. Екологічні науки: науково-практичний журнал 2 (29 – 1): 63–73.
- 13. Андрющенко Ю. О., Кошелєв О. І., Дядічева О. А, Кошелєв В. О., Попенко В. М., Черничко Й. І., Черничко Р. М., Винокурова С. В. 2020. Експертна оцінка стану орнітофауни та загроз для птахів на території проектованої вітрової електростанції в північно-західному Приазов'ї. Екологічні науки: науково-практичний журнал, 3 (30): 148–165.
- 14. Andryushchenko Yu. 2002. Current state of the Great Bustard Otis tarda wintering population in south Ukraine. Sandgrouse, 24 (2): 109–116.
- 15. Andryushchenko Yu. 2007. The Great Bustard in southern Ukraine / Great Bustards in Russia and Ukraine. Bustards studies, 6: 111–129.
- 16. Andrjuschenko Ju., Winter S. 2011. Wie legen Kraniche Eier. Ornithologische mitteilungen, 63 (3): 67–70.
- 17. Winter S., Gorlov P., Andryushchenko Yu. 1999. Neues aus der Forschung an palaarktischen Kranichen. Vogelwelt, 120: 367–375

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0111U000201; 0114U001125; 0119U100072

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Черничко Йосип Іванович

2. Yosyp I. Chernychko

Кваліфікація: д. б. н., с.н.с., 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416975

Місцезнаходження: вул. Богдана Хмельницького, буд. 15, Київ, 01054, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Волох Анатолій Михайлович
2. Anatolii M. Volokh

Кваліфікація: д.б.н., професор, 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Код за ЄДРПОУ: 00493698

Місцезнаходження: проспект Богдана Хмельницького, 18, Мелітополь, Мелітопольський р-н., 72312, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Харченко Людмила Павлівна
2. Liudmyla P. Kharchenko

Кваліфікація: д.б.н., професор, 03.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Код за ЄДРПОУ: 31035253

Місцезнаходження: вул. Остроградського, буд. 2, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чаплигіна Анжела Борисівна
2. Anzhela B. Chaplygina

Кваліфікація: д. б. н., професор, 03.00.16

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Код за ЄДРПОУ: 02125585

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 29, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Харченко Віталій Олександрович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Харченко Віталій Олександрович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Куцоконь Ю.К.
Реєстратор	УкрІНТЕІ

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна